

Отже, несанкціоноване поширення інформації щодо Збройних Сил України чи інших військових формувань відповідно до ст. 114-2 КК України, вчинене в умовах воєнного чи надзвичайного стану є кримінальним правопорушенням, яке карається законом. Вчинення цього кримінального правопорушення несе серйозну загрозу для обороноздатності та територіальної цілісності України.

Література

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/-laws/show/64/2022-#Text> (дата звернення: 23.04.2024).

2. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану: Закон України від 24.03.2022 року № 2160-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/-show/2160-20#Text> (дата звернення: 23.04.2024)

3. Кримінальний Кодекс України: Закон України від 02.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 23.04.2024).

4. Хавронюк М. Аналіз статті 114-2 ККУ із серії науково-практичних коментарів Миколи Хавронюка про зміни до Кримінального кодексу, прийняті під час воєнного стану. URL: <https://pravo.org.ua/blogs/poshyrennya-informatsiyi-pro-vijskovu-dopomogu-ta-diyi-vijskovyh-ukrayiny-kryminalna-vidpovidalnist/> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 343(043.2)

Плюта К.Ю., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., старший викладач

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 116 КК УКРАЇНИ

11 січня 2019 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» від 06.12.2017 № 2227-VIII. Таким чином було сформовану статтю 116 Кримінального кодексу (далі – КК) України в теперішньому її

вигляді. Дана стаття КК України передбачає відповідальність за умисне вбивство, вчинене в стані сильного душевного хвилювання, зумовленого жорстоким поведінням або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого [1].

Безпосередній об'єкт кримінального правопорушення передбаченого в диспозиції ст. 116 КК України є життя іншої людини.

В даній статті наявне таке формулювання: «...за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого» [1]. Так, потерпілим у цьому кримінальному правопорушенні визнається тільки та особа, яка вчиняла жорстоке поведіння або поведіння, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння. Жорстоке поведіння може проявлятися у безжальних, грубих діях потерпілого, які спричиняють особі фізичні чи психічні страждання (заподіяння болю, штовхання, душення, нанесення побоїв чи тілесних ушкоджень, позбавлення їжі, води, сну тощо). Поведіння, що принижує честь і гідність, – це такі дії, які мають на меті викликати в особи почуття страху чи меншовартості. Воно може мати форму цькування або тяжкої образи. Таке поведіння призводить до виникнення у винного стану сильного душевного хвилювання [2].

Об'єктивна сторона кримінального правопорушення характеризується:

- 1) активними діями – посягання на життя іншої людини;
- 2) наслідками у вигляді смерті людини;
- 3) причинним зв'язком між зазначеними діями та наслідком;
- 4) часом вчинення.

Це кримінальне правопорушення може бути вчинене у той час, коли винний перебуває в стані сильного душевного хвилювання. Стан сильного душевного хвилювання визначається п. 23 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» від 07.02.2003 № 2 як емоційний стан винного, який значною мірою знижує його здатність усвідомлювати свої дії або керувати ними [3]. Стан сильного душевного хвилювання (фізіологічний афект, з психологічної точки зору) на відміну від патологічного афекту не виключає осудності. Разом із цим у провадженнях про такі кримінальні правопорушення обов'язково призначається комплексна судова психолого-психіатрична експертиза [2].

Стан сильного душевного хвилювання є короточасним і триває, як правило, кілька хвилин [2]. Зазначемо, що умисне вбивство вчиняється після закінчення цього часу, то винна особа підлягає відповідальності за певною частиною чи пунктом ч. 2 ст. 115 КК України [3].

Варто звернути увагу, що виникнення стану сильного душевного хвилювання внаслідок застосування до особи насильства на законних

підставах (наприклад, при затриманні її працівниками органів Національної поліції у разі вчинення нею кримінального правопорушення) і т. ін. виключає відповідальність особи за ст. 116 КК України.

Кримінальне правопорушення вважається закінченим із моменту смерті людини, відповідно, вважається з матеріальним складом.

Суб'єктом кримінального правопорушення є фізична осудна особа, яка досягла 14-річного віку і перебувала під час вчинення кримінального правопорушення у стані сильного душевного хвилювання, зумовленого жорстоким поведінням або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого.

Суб'єктивна сторона характеризується прямим або непрямим умислом. Це означає, що винний, учиняючи діяння, передбачене ст. 116 КК України, у будь-якому випадку усвідомлює суспільно небезпечний характер своїх дій, завжди передбачає суспільно небезпечні наслідки та бажає або свідомо припускає їх настання.

Психічне ставлення особи при вчиненні цього кримінального правопорушення характеризують дві особливості:

1) умисел завжди є таким, що раптово виник, і афектованим, тобто виникаючи раптово, він одразу й реалізується;

2) емоційний стан винної особи характеризується сильним душевним хвилюванням, що значною мірою знижує її здатність усвідомлювати свої дії або керувати ними.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

2. Орлова Ю.В. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях): навч. посібник. Харків: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2023. 520 с.

3. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи: Постанова Верхов. Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text> (дата звернення: 25.04.2024).

Поволоцький М.М., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
м. Вінниця, Україна
Науковий керівник: Бахаєва А.С., к.ю.н.

ЩОДО ПРОЦЕДУРИ ПРИТЯГНЕННЯ ДО АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ КОМЕНДАНТСЬКОЇ ГОДИНИ

В Україні з 24 лютого 2022 року введено режим воєнного стану, який передбачає ряд спеціальних заходів, в тому числі комендантську годину. Враховуючи, що в Україні комендантська година як спеціальний захід запроваджувалась відносно нечасто, відповідальність за її порушення у чинних нормативно-правових актах, зокрема в Кодексі України про адміністративні правопорушення, відсутня. Як наслідок, поліцейські складають на порушників комендантської години протоколи за ст. 185 («Злісна непокора законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку та державного кордону, військовослужбовця») Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Проте, аналіз судової практики свідчить про те, що судді досить часто критично оцінюють більшість із складених поліцією протоколів у контексті порушення громадянами комендантської години, мотивуючи це тим, що для наявності в діях особи складу зазначеного правопорушення необхідна сукупність обов'язкових елементів, таких як перебування працівників поліції при виконанні службових обов'язків, законність розпорядження або вимоги поліцейського, злісна непокора. При цьому типовою помилкою при складанні поліцейським протоколу про адміністративне правопорушення є відсутність у ньому конкретно зазначеної вимоги, яку пред'являв поліцейський до особи, і яким саме чином особа не виконувала такі вимоги, а також в чому полягала зухвалість такої поведінки особи і її злісна непокора. У свою чергу правопорушник, зазвичай, свою провину визнає, при цьому акцентуючи увагу на тому, що опору не чинив, вимоги працівників поліції виконав. За таких обставин суд приймає рішення, що в діях особи хоч і містяться ознаки адміністративного правопорушення передбаченого ст. 185 Кодексу України про адміністративні правопорушення, однак враховуючи особу правопорушника та обставини адміністративної справи, суд вважає, що справу відносно нього слід закрити через малозначність вчиненого правопорушення і обмежитись оголошенням йому усного зауваження [1].

Втім, є й випадки притягнення громадян до відповідальності за ст. 185